

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากิจการและการชยะโดยการร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการศึกษาวิธีการจัดการชยะ เพื่อให้ทราบแนวความคิดที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการ ได้แก่ บทบาทภารกิจหลักและอำนาจหน้าที่ขององค์กร ลักษณะของการดำเนินงานขององค์กรในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนการศึกษาที่ได้มีการดำเนินงานมาแล้ว โดยจัดแบ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะ

แนวความคิดเกี่ยวกับ Privatization

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการ

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการชยะมูลฝอย

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะ

2.1.1 ความหมายของบริการสาธารณะท้องถิ่น

ศาสตราจารย์ Maurice Hauriou นักกฎหมายมหาชนชาวฝรั่งเศสได้ให้คำจำกัดความของบริการสาธารณะไว้ว่า บริการสาธารณะเป็นบริการทางเทคนิค (Le Service Technique) เพื่อสาธารณะ เป็นบริการที่สม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อสนองความต้องการของส่วนรวม โดยองค์กรของรัฐที่มีได้มุ่งหากำไร

ศาสตราจารย์ Chapus ได้ให้คำจำกัดความของบริการสาธารณะว่า กิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดจะเป็นบริการสาธารณะได้ต่อเมื่อนิติบุคคลมหาชนเป็นผู้ให้หรือดูแล และกิจกรรมนั้นเป็นไปเพื่อสาธารณะประโยชน์

ศาสตราจารย์ประยูร กาญจนดุล ได้ให้คำจำกัดความของบริการสาธารณะว่า บริการสาธารณะ หมายความว่า กิจกรรมที่อยู่ในความอำนาจการ หรือในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำเพื่อสนองความต้องการของส่วนรวมของประชาชน

ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์จากคำจำกัดความที่กล่าวมา ทำให้เห็นได้ว่า บริการสาธารณะ มีความหมายครอบคลุมถึง การจัดทำกิจการต่างๆ ของฝ่ายปกครองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนนั่นเอง¹

ความหมายบริการสาธารณะท้องถิ่น ศาสตราจารย์ J. Rivero ได้กล่าวถึงความหมายของบริการสาธารณะท้องถิ่น โดยมีความเห็นว่า บริการสาธารณะท้องถิ่นเป็นการยอมรับว่ามีประเภทของกิจกรรมท้องถิ่นที่แยกต่างหากจากกิจกรรมของรัฐ และเป็นเงื่อนไขประการแรกที่สำคัญของการกระจายอำนาจ

ในประเทศไทยไม่มีกฎหมายใดกำหนดนิยามของคำว่า “บริการสาธารณะท้องถิ่น” ไว้ แต่ “สิริพร มณีภักดิ์” ได้ให้ความหมายของบริการสาธารณะท้องถิ่นไว้ว่า “บริการสาธารณะท้องถิ่น” หมายถึง ภารกิจที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนเฉพาะท้องถิ่นที่แยกต่างหากจากกิจกรรมของรัฐ เป็นภารกิจที่มีวัตถุประสงค์และลักษณะในการให้บริการ โดยอยู่ในความอำนาจการหรือควบคุมของท้องถิ่น²

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากความหมายดังกล่าว การกำจำกัดขยะมูลฝอย จัดได้ว่าเป็นบริการสาธารณะท้องถิ่น เนื่องจากเป็นกิจการที่เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยเฉพาะ และสามารถแยกถึงลักษณะที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นๆ นอก

---

1 อยูทธ์ จามิกรณ์, “แนวทางในการก่อตั้ง ถิ่นหุ้น และดำเนินงานบริษัทจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย, ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 6.

2 สิริพร มณีภักดิ์, “การจัดทำบริการสาธารณะท้องถิ่นในประเทศไทย : ศึกษาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีเทศบาลและกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 6.

จากนี้ยังเป็นกิจการที่ใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่นเพราะเป็นการให้บริการที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่น

2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะ

การจัดทำบริการสาธารณะ เป็นภารกิจที่สำคัญของรัฐที่จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม เนื่องจากภารกิจของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ นั้นมีอยู่อย่างมากมาย รัฐย่อมไม่สามารถที่จะจัดทำบริการสาธารณะต่างๆดังกล่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนรวมภายในรัฐได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น การแบ่งแยกการจัดทำบริการสาธารณะว่า บริการประเภทใดควรอยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐ หรือบริการสาธารณะใดควรอยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ ซึ่งในประเทศไทยมีแนวความคิดที่กล่าวถึงการแบ่งแยกลักษณะการจัดทำบริการสาธารณะไว้ดังนี้³

ปรีดี พนมยงค์ กล่าวว่าอำนาจบริการสาธารณะในทางปกครองแยกได้เป็นสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง อำนาจในการทำกิจการที่ประชาชนทั่วพระราชอาณาเขตมีส่วนร่วมได้เสียเหมือนกัน และประการที่สอง อำนาจในการทำกิจกรรมที่พึงกระทำหรือมีวัตถุประสงค์ 2 ชนิด คือ กิจการอันเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้นโดยเฉพาะ เช่น การสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามผังเมืองและกิจการอย่างอื่น ๆ ซึ่งนิยมกันว่าเป็นกิจการแห่งท้องถิ่น ไม่ใช่กิจการแห่งรัฐบาลกลาง แต่ปัญหาอาจเกิดขึ้นได้ในการที่จะแบ่งแยกอำนาจเช่นนี้ต้องแล้วแต่กาลเทศะและกิจการของรัฐบาลกลาง ซึ่งได้มอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กระทำแทน เช่นในเรื่องทะเลเบียน

ปิวย อังภากรณ์ กล่าวว่า การแบ่งหน้าที่ระหว่างรัฐบาลและเทศบาลนั้น เป็นเรื่องที่รัฐมอบภารกิจบางอย่างให้เป็นหน้าที่ของท้องถิ่น โดยที่กิจการนั้นๆเป็นเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น และเป็นเรื่องที่ท้องถิ่นจัดเจนมากกว่า เช่น การป้องกันอัคคีภัยในเขตเทศบาล การสาธารณสุข การป้องกัน

³ สิริพร มณีภักดิ์, "การจัดทำบริการสาธารณะท้องถิ่นในประเทศไทย: ศึกษาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีเทศบาลและกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 17.

กันและจำกัดโรคสัตว์ การศึกษาขั้นต้น การไฟฟ้า ประปา เป็นต้น ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนได้เสีย โดยทั่ว ๆ ไปของประเทศที่คาบเกี่ยวกับท้องถิ่นหลาย ๆ พื้นที่ ควรให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลกลาง เช่น การป้องกันประเทศ การเก็บภาษีศุลกากร เป็นต้น

จรัส สุวรรณมาลา กล่าวว่า การแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่นนั้น ควรจะอาศัยหลักการ 2 ประการร่วมกัน คือ หลักผลประโยชน์สาธารณะ(Public Interest) และหลักประสิทธิภาพในการจัดการ (Management Efficiency)

ผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) หมายถึง กิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ภายในท้องถิ่นแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่มีผลกระทบทั้งในทางบวกหรือทางลบต่อผู้คนในท้องถิ่นอื่น ๆ ก็ให้ถือว่ากิจกรรมนั้นเป็นหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่น แต่ถ้ากิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติโดยส่วนรวม หรือกิจกรรมที่กระทบต่อผลประโยชน์ของผู้คนหลายพื้นที่ (หลายท้องถิ่น) ก็ให้ถือเป็นกิจกรรมของรัฐบาลระดับชาติ

หลักประสิทธิภาพในการจัดการ (Management Efficiency) หมายถึง การจัดทำกิจกรรมใดๆควรต้องประหยัด ถ้าสามารถใช้เงินจำนวนน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้คนได้จำนวนมากที่สุดก็นับว่าเป็นการดี บริการสาธารณะที่มีต้นทุนคงที่ในสัดส่วนที่สูง มีต้นทุนแปรผันที่หน่วยของการให้บริการต่ำ (ในบางกรณีอาจไม่มีต้นทุนแปรผันเลย) ควรเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น ส่วนการบริการสาธารณะที่มีต้นทุนแบบพิเศษ เช่นเพิ่มขึ้นเป็นช่วงขั้นบันได การจัดบริการสาธารณะบางประเภทจะต้องมีจำนวนผู้ใช้บริการมาก ๆ หรือชุมชนขนาดใหญ่พอสมควรจึงจะประหยัดต้นทุน ควรให้มีหน่วยงานในระดับชาติทำการผลิตและให้บริการแก่ชุมชน

เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแยกลักษณะของบริการสาธารณะต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทแรก เป็นกิจการที่เกี่ยวกับสวัสดิการของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง ประเภทที่สอง เป็นกิจการที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขที่เกี่ยวกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น บริการสาธารณะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้นโดยเฉพาะ และเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนรวมในท้องถิ่น และเนื่องจากภารกิจของรัฐใน

การจัดทำบริการสาธารณะนั้นมียุ่่มากมาย รัฐจึงไม่สามารถที่จะจัดทำภารกิจต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมีความต้องการที่แตกต่างกันไป ฉะนั้นการมอบหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประเภทให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดและเข้าถึงสภาพของปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ย่อมเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ เป็นอย่างดี

2.1.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ลักษณะการจัดทำบริการสาธารณะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้นโดยเฉพาะและเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนรวมในท้องถิ่น ซึ่งวิธีการจัดทำบริการสาธารณะท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจดำเนินการได้หลายวิธีการ ดังต่อไปนี้⁴

1. โดยวิธีการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำเอง การจัดทำบริการสาธารณะท้องถิ่นนั้นโดยหลักแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นผู้จัดทำเอง โดยดำเนินการตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินการด้วยวิธีการนี้จะดำเนินการต่อเมื่อ ฝ่ายปกครองต้องการควบคุมทิศทางของกิจการนั้น และฝ่ายปกครองต้องการบริหารกิจการนั้นด้วยทรัพย์สินและบุคลากรของตนเองกล่าวคือ ท้องถิ่นจะจัดทำบริการสาธารณะท้องถิ่น โดยเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยอำนาจพิเศษในทางปกครอง และด้วยเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

2. โดยวิธีการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เอกชนจัดทำโดยสัญญาจ้างแรงงานหรือจ้างทำของ เนื่องจากภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการ

---

⁴ ‘อรรถ งามิกรณ์,’ แนวทางในการก่อตั้ง ถิ่น และดำเนินงานบริษัทจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย, " (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 14 - 25.

สาธารณะท้องถิ่นนั้นมีอยู่มากมาย ฉะนั้นกฎหมายจึงเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมอบภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะท้องถิ่นบางอย่าง ให้เอกชนเป็นผู้จัดทำ โดยวิธีการจ้างตามสัญญาของฝ่ายปกครองได้ ซึ่งการให้เอกชนดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะโดยสัญญานั้นอาจทำได้ตามวิธีการของกฎหมายเอกชน หรือวิธีการตามกฎหมายมหาชน

3. โดยวิธีการที่องค์กรส่วนท้องถิ่นมอบให้เอกชนดำเนินการ โดยสัมปทานบริการสาธารณะท้องถิ่น หมายถึงวิธีการบริหารบริการสาธารณะประเภทที่ฝ่ายปกครองมอบให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน โดยเอกชนนั้นได้รับค่าตอบแทนด้วยการได้รับสิทธิที่จะเรียกเก็บค่าบริการจากผู้ใช้บริการได้ ดังปรากฏตามมาตรา 96 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 บัญญัติว่า "ในกรณีจำเป็นกรุงเทพมหานครอาจมอบให้เอกชนกระทำการ ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมค่าบริการหรือค่าตอบแทนที่เกี่ยวข้องของกรุงเทพมหานครได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภากรุงเทพมหานครและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสียก่อน"

4. โดยวิธีการจัดทำกิจการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ในรูปแบบ"สหการ" ซึ่งเป็นองค์กรมหาชนอิสระที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันจัดตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางครั้งต้องการความเป็นเอกเทศทางการเงินและการบริหาร ซึ่งลักษณะของกิจการบริการสาธารณะในบางเรื่องต้องอาศัยความร่วมมือจากท้องถิ่นใกล้เคียง เพราะหากดำเนินการโดยลำพังอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายมากหรือเกินกำลังงบประมาณที่จะดำเนินการโดยลำพัง

5. โดยวิธีการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำในรูปแบบของ "วิสาหกิจมหาชนส่วนท้องถิ่น" โดยวิสาหกิจมหาชนส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ เป็นองค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นการดำเนินกิจกรรมทางการค้าหรืออุตสาหกรรมและองค์กรปกครองท้องถิ่นถือหุ้นในองค์กรนั้นเกินกว่าร้อยละห้าสิบ หรือควบคุมการบริหารงานขององค์กรนั้น ในการจัดตั้งวิสาหกิจมหาชนส่วนท้องถิ่นสามารถจัดตั้งได้ตามกฎหมายเอกชนหรือตามกฎหมายมหาชน

2.1.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะโดยภาคเอกชน

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น แต่กลับปรากฏผลว่าเมื่อสิ้นแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) การกระจายความเจริญเติบโตของประเทศเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง ในขณะที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีการเจริญเติบโตสูง แต่พื้นที่บริเวณอื่นๆ กลับมีความเจริญเติบโตน้อยมาก เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้ริเริ่มนโยบายที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในท้องถิ่นให้มากขึ้นโดยสนับสนุนให้ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ขณะเดียวกันรัฐบาลมีนโยบายปรับปรุงบทบาทและประสิทธิภาพ ในการบริหารงานของเทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ โดยมุ่งหวังให้เป็นแกนนำการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น จากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้แนวความคิดเรื่อง Privatization ได้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในเมืองไทย

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้กำหนดแนวทางในเรื่อง Privatization ไว้ในแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2530-2534) สาขาด้านการพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ สนับสนุนให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนเมือง ซึ่งมีขอบเขตของกิจกรรมให้บริการอย่างกว้างขวาง และใช้เงินลงทุนจำนวนมาก โดยมุ่งจะปรับปรุงการบริหารเทศพาณิชย์ แนวทางการดำเนินงานที่กล่าวไว้ในแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2530-2534) สรุปได้ดังนี้⁵

1. สนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดบริการของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการบริหาร การร่วมดำเนินการและการร่วมลงทุน
2. ส่งเสริมบทบาทและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น
3. มุ่งเน้นประสิทธิภาพการจัดการของรัฐวิสาหกิจ ให้มีการบริหารงานในเชิงธุรกิจที่สามารถจะแข่งขันและเลี้ยงตัวได้

⁵ สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, "แผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 พ.ศ.2530-2534, (เอกสารโรเนียว 2540), หน้า 32 - 35.

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับ Privatization

นักวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับ Privatization อย่างหลากหลาย และยังไม่มีความเห็นที่ชัดเจนว่า คำจำกัดความควรจะเป็นอย่างไร จึงได้รวบรวมความเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

D. R. Pender ให้ความหมาย Privatization ว่า เป็นกระบวนการใดๆก็ตามที่จะลดบทบาทของรัฐ หรือกิจการภาครัฐในทางเศรษฐกิจ และในบางครั้งอาจมีขอบเขตกว้างขวางหมายถึง การ ปลดปล่อยภาระโดยการขายทรัพย์สิน หรือหุ้นส่วนของกิจการที่รัฐเป็นเจ้าของหรือดำเนินการอยู่

Seizaburo Sato กล่าวว่า Privatization คือ การกำหนดเงื่อนไขในการแปรเปลี่ยนองค์การของภาครัฐบาล หรือกิจการรัฐวิสาหกิจด้วยการแปรสภาพการเป็นเจ้าของ ทั้งโดยการดำเนินงานถึงแหล่งที่มาของเงินทุนในการดำเนินการเป็นเกณฑ์ประกอบกับการควบคุมจากรัฐบาล

David Heald แสดงความเห็นที่ Privatization นั้น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและสภาวะทางการเมือง ที่มีต่อบทบาทด้านการตลาดและบทบาทของรัฐต่อสภาวะเศรษฐกิจสังคม Heald มีความเห็นที่ ความคิดเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยปี ค.ศ. 1945 ขณะเดียวกันประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายต่างก็มีความไม่มั่นใจในประสิทธิภาพการวางแผนและการควบคุมของรัฐบาล ดังนั้น Privatization จึงเป็นเรื่องที่มีขอบเขตครอบคลุมถึงนโยบายต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องประเมินให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้นำหลักเกณฑ์เหล่านี้มาใช้ประโยชน์เพื่อลดบทบาทของรัฐ ด้วยการกล่าวอ้างประเด็นเสรีภาพและประสิทธิภาพ

ดร. ไกรยุทธ อธิธาสินันท์ กล่าวว่า “ การให้เอกชนดำเนินกิจกรรมแทนรัฐ ” หรือ “การแปรรูปกิจกรรมของรัฐให้เป็นกิจกรรมของเอกชน” Privatization มีความหมายหลากหลายสุด แต่ ผู้ใช้และวัตถุประสงค์ของการใช้คำ สำหรับ “การให้เอกชนดำเนินกิจกรรมแทนรัฐ”

เป็นแนวความคิด (Concept) ในเชิง "อุดมการณ์" และเป็นแนวความคิดที่มีความหมายในเชิง "วิธีการ" ด้วยจึงได้นำเสนอรูปแบบของการแปรรูปกิจกรรมของรัฐไว้ 9 รูปแบบ ดังนี้⁶

1. รูปแบบการถอนตัวจากการจัดผลิตโดยรัฐ (Withdrawal from Service Provision) คือ รัฐไม่สนใจจัดผลิต (Public Provision) สินค้าหรือบริการชนิดหนึ่งๆ อีกต่อไป ทั้งนี้ อาจจะด้วยเหตุผลเพราะสินค้าหรือบริการที่ว่าไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป หรือได้มีการเรียกร้องผ่านกลไกทางการเมืองไม่ให้จัดผลิตอีกต่อไป หรือรัฐไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะจัดผลิตอีกต่อไป หรือไม่มีอุปสงค์สำหรับสินค้าหรือบริการนั้นๆ หรือเอกชนได้มีการจัดผลิตสินค้าหรือบริการนั้นของผู้นับถืออยู่แล้ว ถ้าสินค้าหรือบริการที่รัฐเลิกจัดผลิตนั้นยังคงเป็นสินค้าหรือบริการที่มีคุณค่าและผู้นับถือยังมีความต้องการอยู่ จะมีกลไกบางอย่างเกิดขึ้นตามครรลองระบบตลาดที่ทำให้เอกชนร่วมมือกันจัดผลิตสินค้าหรือบริการนั้นๆ ซึ่งในกรณีนี้ผู้นับถือก็ต้องเสียค่าบริการแก่ผู้ผลิตเอกชนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการนั้นๆ

2. การขายกิจการ (Divestiture) คือ การแปรรูปกิจกรรมของรัฐในรูปแบบการขายทรัพย์สินของรัฐให้แก่เอกชน จัดเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่เอกชน โดยปกติแล้วทรัพย์สินของรัฐนี้จะหมายถึงรัฐวิสาหกิจ การขายกิจการจึงเป็นการขายรัฐวิสาหกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยรัฐวิสาหกิจที่ว่านี้อาจเป็นรัฐวิสาหกิจที่ยึดมาจากเอกชน (ทำให้การขายคืนเป็นกระบวนการแบบ Denationalization) หรือเป็นรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นมาโดยการริเริ่มของรัฐ การขายกิจการนี้อาจครอบคลุมบางส่วนของรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นการขายกิจการทั้งหมดก็ได้สุดแล้วแต่กรณี ในกรณีที่มีการกิจการทั้งหมด รัฐปลดเปลื้องภาระที่จะดำเนินการเองโดยสมบูรณ์ รัฐมีรายได้จากการขายกิจการถ้าหากเป็นกิจการที่มีกำไรและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ในกรณีของการขายกิจการที่ขาดทุน รัฐก็ได้ประโยชน์ในรูปของการออมเงินที่จะต้องจ่ายเป็นเงินอุดหนุนให้แก่กิจการที่ขาดทุนดังกล่าว

3. การเข้าร่วมลงทุนระหว่างรัฐกับเอกชน (Joint Public-Private Venture) ซึ่งแทนที่รัฐจะเข้าดำเนินการโดยลำพัง เช่นการเข้าไปแทรกแซงในระบบตลาดในรูปของ กระทรวง ทบวง กรม และในรูปรัฐวิสาหกิจ รัฐก็เข้าดำเนินการโดยร่วมลงทุนกับเอกชน ในสัดส่วนต่างๆ เพื่อประสานความเชี่ยวชาญและทุนรอนของเอกชนและของรัฐ ในกิจการที่รัฐได้สรุปแล้วว่า เป็นกิจการที่รัฐควรมีส่วนผลักดันให้เกิดขึ้น จัดเป็นการร่วมเสี่ยงระหว่างรัฐกับเอกชนในกิจการ

⁶ ดร. ไกรยุทธ ธีรตยาสินันท์, "การให้เอกชนดำเนินการแทนรัฐ" (บทความอภิปราย ฉบับที่ 3103 คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 164.

เช่นในกรณีที่รัฐขายกิจการของรัฐที่มีอยู่แล้วเป็นบางส่วน การลงทุนในลักษณะนี้อาจเป็นการจัดตั้งกิจการใหม่โดยตรงระหว่างรัฐและเอกชนก็ได้ หรือการที่รัฐวิสาหกิจจัดตั้งกิจการใหม่ในเครือโดยมีเอกชนเข้าร่วมทุนในสัดส่วนอีกด้วยก็ได้ สัดส่วนของการร่วมลงทุนแปรได้หลายลักษณะ ซึ่งเป็นประเด็นรายละเอียดที่จะต้องวินิจฉัยเป็นกรณีๆไป

4. การจ้างเหมา (Contracting Out) การให้บริการโดยรัฐนั้นโดยปกติแล้วจะผ่านส่วนราชการโดยตรงหรือผ่านรัฐวิสาหกิจ แต่ในหลักการและแนวปฏิบัติที่เพิ่มความนิยมมากขึ้นในทุกวันนี้ การให้บริการโดยรัฐนั้นอาจมาในรูปที่รัฐให้เอกชนเป็นผู้ผลิตบริการแจกจ่ายให้แก่ประชาชน โดยส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ผลิตเอกชนแทน นั่นคือ รัฐจ้างเหมาให้เอกชนเป็นผู้ผลิต (Contracting Out)

นอกจากจะเป็นการจ้างเหมาให้เป็นผู้ผลิตสินค้าหรือบริการแล้ว ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจอาจจ้างเอกชนเป็นคณะผู้จัดการดำเนินกิจการแทนก็ได้ อนึ่งการจ้างเหมาในบริบทของการแปรรูปกิจกรรมของรัฐนี้ ผู้รับจ้างไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกอบการเอกชนแต่อย่างใด อาจเป็นหน่วยงานเอกชนอื่นที่ไม่แสวงหากำไร (เช่น มูลนิธิ) หรือหน่วยงานของรัฐต่างระดับ(หน่วยงานส่วนท้องถิ่น) ก็ได้

การให้เอกชนรับจ้างเหมาไปดำเนินกิจการนี้ จะบังเกิดผลดีก็ต่อเมื่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกอบการเพื่อการนี้เปิดโอกาสให้แข่งขันกันประมูลงานไปทำ ผู้ใดเสนอราคารับจ้างที่ต่ำที่สุด (ที่สามารถทำงานตามเงื่อนไขที่กำหนด) ก็จะเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้ดำเนินการ การประหยัดจากการจ้างเหมาจึงจะบังเกิดขึ้นแก่รัฐ

5. การให้สัมปทาน (Franchising) การให้สัมปทานแก่เอกชนเพื่อมีสิทธิในการดำเนินกิจการที่เป็นเอกสิทธิ์ของรัฐก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการแปรรูปกิจกรรมของรัฐ กล่าวคือ แทนที่รัฐจะใช้เอกสิทธิ์ดังกล่าวด้วยการดำเนินการเองผ่านส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และรับเป็นภาระในด้านการเงิน รัฐโดยผ่านส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่ดูแลเอกสิทธิ์ดังกล่าว จะให้สัมปทานแก่ผู้ประกอบการเอกชนดำเนินการแทน โดยผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบทุกอย่าง พร้อมกับให้ประโยชน์แก่รัฐในรูปของค่าภาคหลวง หรือค่าที่เรียกในชื่ออื่นๆ เอกสิทธิ์ที่ผู้ประกอบการเอกชนได้รับนี้อาจเป็นสิทธิสมบูรณ์ที่ครอบครองแต่ผู้เดียว(กลายเป็นผู้ผูกขาด)หรือเป็นสิทธิที่ต้องร่วมใช้กับผู้ประกอบการรายอื่นๆก็ได้

เช่นเดียวกับกรณีการจ้างเหมา ประโยชน์ที่รัฐจะได้รับนั้นจะสูงสุดก็ต่อเมื่อมีการแข่งขันกันในหมู่ผู้ประกอบการเอกชน เพื่อแย่งชิงเอกสิทธิ์ที่รัฐจะมอบให้แก่ผู้ประกอบการที่เสนอให้ประโยชน์แก่รัฐสูงสุด และสามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไขที่รัฐกำหนดไว้

6. การให้เช่า (Leasing) การให้เอกชนเช่าทรัพย์สินบางอย่างของรัฐ (เช่น ที่ดิน โรงงาน สำนักงาน กิจการ) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการแปรรูปกิจกรรมของรัฐ ทรัพย์สินที่จะให้เช่านั้น เป็นทรัพย์สินที่รัฐไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ โดยการดำเนินการของรัฐ หรือปล่อยให้ว่างเปล่าเพราะไม่มีแนวคิดหรือไม่พร้อมที่จะเสี่ยงในการพัฒนาทรัพย์สินดังกล่าว การให้เอกชนเช่าจึงเป็นทางเลือกทางหนึ่ง การให้เช่าเน้นความชั่วคราวของการโอนภาระการจัดการทรัพย์สิน จากองค์กรในภาครัฐไปอยู่ในมือขององค์กรในภาคเอกชน ทำให้รัฐสามารถลดระดับทรัพยากรที่จะต้องทุ่มเทกับการจัดการทรัพย์สินชิ้นนั้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถประกันรายได้จำนวนหนึ่งที่แน่นอนจากการให้เช่าทรัพย์สินชิ้นนั้น และสามารถเรียกคืนทรัพย์สินเพื่อมาจัดการเองหรือเพื่อทำประโยชน์อื่นใดได้เมื่อสถานการณ์เหมาะสม เงื่อนไขการให้เช่าและค่าเช่าทรัพย์สินก็เป็นสิ่งที่รัฐสามารถกำหนดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่มีต่อการให้เช่าทรัพย์สินชิ้นนั้นๆ

วิธีแบบเทิร์นคีย์ (Turn-key) เมื่อใช้ในความหมายกว้าง จัดได้ว่าเป็นการให้เช่ารูปแบบหนึ่ง วิธีให้เช่าแบบเทิร์นคีย์ หรือการเช่าสมบูรณ์แบบนี้ เป็นวิธีการที่รัฐให้เอกชนจัดการดำเนินการ ทรัพย์สินชิ้นหนึ่ง (เช่น ที่ดินแปลงหนึ่ง) นับตั้งแต่ขั้นพัฒนา จวบจนให้อยู่ในสภาพที่สามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์และได้ดำเนินการไปแล้วอย่างเป็นปกติ โดยผู้ประกอบการเอกชนจะต้องแบกรับค่าใช้จ่ายพัฒนาและก่อสร้าง (เมื่อจำเป็น) จนทรัพย์สินนั้นออกมาในรูปที่ตกลงกัน (เช่น การพัฒนาที่ดินเป็นศูนย์การค้า เป็นศูนย์บริการอากาศยาน เป็นโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น) และดำเนินการที่ทำให้เกิดรายได้เป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยรัฐในฐานะเป็นเจ้าของทรัพย์สินพื้นฐาน (เช่น ที่ดิน) จะได้ค่าตอบแทนจำนวนหนึ่งเป็นเงินก้อน (ก็ได้) และหรือเป็นเงินรายปีเป็นระยะเวลาหนึ่ง และเมื่อสิ้นสุดเวลาดังกล่าว ก็ได้คืนทรัพย์สินชิ้นนั้น (ในสภาพที่ได้มีการพัฒนาแล้ว) คืนแก่รัฐ โดยนัยแล้วค่าเช่าส่วนหนึ่งที่รัฐพึงจะได้รับ รวมทั้งรายได้ในการดำเนินการนั้นเป็นระยะเวลาหนึ่ง ก็จะตกเป็นของผู้ประกอบการเอกชนเพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายในการพัฒนาและก่อสร้าง รวมทั้งการจัดการ วิธีเช่าสมบูรณ์แบบหรือวิธีเทิร์นคีย์นี้ เป็นรูปแบบหนึ่งของการให้เอกชนดำเนินการแทนรัฐ ที่ลดภาระทางการเงินของรัฐในการพัฒนาและบริหารกิจการที่เกี่ยวข้อง

7. การให้ตัวรับบริการและเงินอุดหนุน (Voucher and Grant) การให้ตัวรับบริการแก่ผู้บริโภค (Voucher) เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือบริการที่กำหนดไว้ในตัวรับบริการ ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการให้เอกชนดำเนินการแทนรัฐ ตัวรับบริการเป็นคูปองที่มีมูลค่าเจาะจงที่รัฐแจกจ่ายให้แก่ผู้บริโภคที่มีสิทธิได้รับสินค้าหรือบริการชนิดที่กำหนดในตัวรับบริการ ผู้บริโภคก็สามารถใช้ตัวรับบริการดังกล่าวไปใช้ซื้อสินค้าหรือบริการกับผู้ผลิตเอกชนในตลาดเฉพาะที่ยินยอมรับตัวรับ

บริการดังกล่าว (นั่นคือ ยอมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการลักษณะนี้) ในกรณีนี้ ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อจากผู้ประกอบการเอกชนที่ให้บริการที่ดีที่สุด(คุณภาพดีที่สุดใน และหรือราคาต่ำที่สุด) ผู้ผลิตเอกชนก็ย่อมต้องแข่งขันกันเช่นกรณีอื่นๆ เพื่อให้ได้ลูกค้ามากที่สุด ตัวรับบริการที่ได้จากการขายสินค้าหรือบริการก็นำไปแลกเป็นเงินสดจากรัฐ วิธีการนี้รัฐยังคงเป็นผู้จัดการผลิตหรือจัดหาสินค้าหรือบริการนั้น เพียงแต่ไม่ยอมเป็นผู้ผลิตเองโดยตรง ผู้บริโภคก็ยังคงมีเสรีภาพในการเลือกใช้บริการจากระบบตลาด อันเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถสนับสนุนการขยายตัวของบทบาทผู้ผลิตเอกชนในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยรัฐยังคงเป็นผู้จุนเจือทางการเงิน แต่ไม่ต้องมีภาระในการผลิตเอง

การให้เงินอุดหนุน (Grant) เป็นรูปแบบของการให้เอกชนดำเนินกิจการแทนรัฐในทำนองเดียวกับการให้ตัวรับบริการ แต่การให้เงินอุดหนุนนั้น เป็นการให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ผลิตสินค้าหรือบริการที่เกี่ยวข้องโดยตรง ในขณะที่ผู้บริโภคมักต้องซื้อหาสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตเหล่านี้ โดยจ่ายราคาตามที่ตลาดกำหนด อย่างไรก็ตาม ราคาดังกล่าวจะเป็นราคาที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นจริง เนื่องจากผู้ผลิตได้เงินอุดหนุนจากรัฐบาลแล้วเพื่อชดเชยส่วนที่ขาดไป วิธีนี้ใช้หลักการทำนองเดียวกับการให้ตัวรับบริการ โดยรัฐสนับสนุนให้มีการจัดผลิตสินค้าหรือบริการนั้นๆ แต่รัฐไม่ได้ผลิตเอง กลับให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน เงินอุดหนุนที่ให้แก่ผู้ผลิตเอกชน(ซึ่งอาจเป็นเพียงรายเดียวหรือหลายๆรายก็ได้)แล้วแต่ลักษณะของสินค้าหรือบริการและขนาดของการผลิต(Scale ที่เหมาะสม) จะจุนเจือส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายในการผลิตเท่านั้น (เท่ากับส่วนต่างระหว่างราคาที่เหมาะสมขายกับราคาที่ขายจริง) การให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ผลิตเอกชน จัดเป็นวิธีหนึ่งที่รัฐสามารถลดภาระที่จะต้องดำเนินการผลิตสินค้าหรือบริการด้วยตนเอง

8. การเก็บค่าบริการ (User Charge) เป็นวิธีการที่ใช้ในภาคเอกชนในการจัดผลิตเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภค ค่าบริการที่เก็บได้ก็จะเป็นเงินที่นำไปจุนเจือค่าใช้จ่ายในการผลิตและการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวของผู้บริโภค ในภาครัฐ การให้บริการของรัฐเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยปกติจะมาในรูปของการจัดผลิตและแจกจ่ายให้ประชาชนโดยไม่เรียกเก็บค่าบริการแต่อย่างใด เงินที่ใช้จุนเจือค่าใช้จ่ายในการผลิตและการดำเนินงาน ก็จะมาจากการเรียกเก็บภาษี ประชาชนจำนวนหนึ่งที่รับบริการที่รัฐจัดผลิตอาจเสียเงินเพียงเล็กน้อย (เช่น ค่าธรรมเนียม) หรือไม่เสียเลยก็ได้

เมื่อรัฐหันมาใช้วิธีการของเอกชนโดยเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชนที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการบริโภคบริการนั้นๆ ก็เท่ากับการให้ผู้บริโภคกลุ่มนี้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย ในการผลิตบริการดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นทั้งหมด (ตามหลัก Full-cost Recovery) หรือบางส่วนก็ได้แล้วแต่

นโยบายที่เลือกใช้ โครงสร้างของราคาค่าบริการที่รัฐเรียกเก็บก็อาจมาในลักษณะง่าย ๆ ราคาเดียว หรือในลักษณะที่ซับซ้อนโดยมีหลายราคาตามประเภทของผู้บริโภค และตามปริมาณของการใช้ประโยชน์ การเสียค่าบริการโดยตรงนี้ จะช่วยทำให้ผู้บริโภคเห็นมูลค่าของรายจ่ายในการผลิตบริการนั้นๆ และมีการปรับตัวในเชิงปริมาณที่ใช้ตามระดับราคาที่เรียกเก็บ รัฐในฐานะผู้ผลิต(โดยรัฐวิสาหกิจหรือส่วนราชการ) ก็จะได้รับรู้ระดับปริมาณที่ควรผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค อันเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

9. การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการ (Liberalization) มีความหมายใกล้เคียงกับ "การยกเลิกการควบคุม" (Deregulation) และมักนิยมใช้ควบคู่กันในบริบทของการแปรรูปกิจกรรมของรัฐ การยกเลิกการควบคุมนี้ใช้ในสภาพการณ์ที่อุตสาหกรรมหนึ่งกิจการหนึ่งถูกรัฐเข้าควบคุมในแง่มุมต่างๆ (เช่น จำนวนผู้ประกอบการ ระดับราคาที่เรียกเก็บจากผู้บริโภค อัตรากำไร ทิศทางการขยายตัวของกิจการ เป็นต้น) จนทำให้มีความรู้สึกที่อุตสาหกรรมนั้นดำเนินการอย่างขาดประสิทธิภาพ ไม่มีการพัฒนา ผู้บริโภคได้รับบริการที่มีคุณภาพต่ำ หรือไม่ได้รับการตอบสนอง ในลักษณะที่เพิ่มสวัสดิการของผู้บริโภค ระเบียบกฎเกณฑ์ที่รัฐกำหนดนี้โดยทั่วไปทำให้เกิดภาวะการผูกขาดของผู้ผลิตเอกชน อันเป็นอุปสรรคของการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นผลเสียต่อผู้บริโภค

ในกรณีที่รัฐเป็นผู้ผลิตผูกขาดเสียเอง ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นก็ไม่แตกต่างไปจากกรณีของผู้ผลิตเอกชน ดังนั้น แนวความคิดของ "การยกเลิกการควบคุม" ก็ครอบคลุมไปถึงกรณีของรัฐวิสาหกิจที่ผูกขาดด้วย ในกรณีที่รัฐเป็นผู้ผลิตผูกขาด(ซึ่งผ่านรัฐวิสาหกิจเป็นสำคัญ) การยกเลิกการควบคุมคือการเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตเอกชนเข้ามาแข่งขันได้เพื่อผลิตสนองผู้บริโภค อันเป็นการลดภาระของรัฐในการที่ต้องลงทุนขยายกิจการ และการกระตุ้นให้รัฐวิสาหกิจปรับปรุงกิจการเพื่อแข่งขันกับผู้ผลิตเอกชน ในการสนองความต้องการของผู้บริโภค อันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวม ในกรณีของรัฐวิสาหกิจ การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการ การยกเลิกหรือการผ่อนคลายกฎระเบียบต่างๆ ที่ใช้กำกับการบริหารงานของรัฐวิสาหกิจ เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน (เพื่อสนองผู้บริโภค) และความคล่องตัวในการปรับตัวแข่งขันกับผู้ผลิตเอกชน เพื่อแย่งชิงผู้บริโภค

การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการและยกเลิกการควบคุม เป็นรูปแบบของการแปรรูปกิจกรรมของรัฐ ที่ย้ำการเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันในหมู่ผู้ผลิต (ระหว่างเอกชนด้วยกัน) เพื่อสนองความต้องการของประชาชนผู้บริโภค ด้วยการยกเลิกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคของการแข่งขัน โดยตรงหรือที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคล่องตัวของระบบที่สนับสนุนการแข่งขัน การแข่งขันเป็นตัวการที่จะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตและการเพิ่มพูนประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ที่ผู้บริโภคจะได้รับแน่นอน การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการและการยกเลิกการควบคุมนี้ ไม่ได้คลุมไปถึง

การยกเลิกกฎเกณฑ์ประเภทที่จะช่วยประกันหรือเพิ่มผลประโยชน์ของผู้บริโภค เช่น คุณภาพของสินค้าหรือบริการที่กระทบสวัสดิภาพของผู้บริโภค กฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ยังต้องมีอยู่และต้องมีการบังคับใช้อย่างเข้มงวดตามสภาพที่ควรจะเป็น

2.3 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ

ตามทฤษฎีการจัดการได้มีนักทฤษฎีอธิบายความหมายของการจัดการไว้เป็น จำนวนมากซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ ได้รวบรวมแนวความคิดไว้ดังนี้⁷

Hitt และคณะ (Hitt, et al ; 1979) ได้ให้คำนิยามการจัดการไว้ว่า การจัดการ คือ การผสมผสานและการประสานทรัพยากรต่างๆ ให้เป็นไปในลักษณะที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างได้ผลที่สุด

Willieme L. Dejon (1978) ได้ให้คำนิยามการจัดการไว้ว่า การจัดการ คือ กระบวนการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ให้เกิดผลสำเร็จด้วยบุคลากรและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ กระบวนการนี้ประกอบด้วยการทำงานที่ทำงานขั้นต้น ได้แก่ การตั้งวัตถุประสงค์ การวางแผน การจัดองค์กร การวางแผนนโยบาย การบริหารงาน และการควบคุม

David H. Holt (1990) ได้อธิบายความหมายของการจัดการไว้ว่า การจัดการเป็นการทำในสิ่งต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงโดยใช้หลาย ๆ สิ่งประกอบกัน กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยวิธีการต่างๆ หลากหลายวิธีในการทำให้สิ่งต่างๆ บรรลุผล โดยใช้บุคคลจำนวนหนึ่ง และการจัดการเป็นกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์กร การนำและการควบคุม ซึ่งแวดล้อมด้วยบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรการเงินในสิ่งแวดล้อมขององค์กร

---

⁷ ชุติมา ตรีวิทยา, " การศึกษาการจัดระบบระบายน้ำทิ้งของชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 6-7.

ธงชัย สันติวงษ์ (2537 : 4-5) ได้ให้ความหมายของการจัดการไว้ว่า การจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบ บริหารคน บริหารวัสดุ และบริหารเงินทุน ของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าว สามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลมากที่สุด

นอกจากสภาพภายในแล้ว เพื่อให้กลุ่มดำเนินงานไปได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายนอกมากที่สุด ผู้บริหารจะต้องหาโอกาสผลประโยชน์จากภายนอกและหลีกเลี่ยงข้อจำกัดต่างๆ ให้มากที่สุด ผู้บริหารต้องเข้าใจและตามทันสภาพของสิ่งที่มีอยู่ภายนอก เช่น สภาพการณ์ทางการเมือง สภาพของสังคม แบบของศีลธรรมจรรยา ภาวะเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการความรู้ต่างๆ ผู้บริหารหรือผู้นำของกลุ่มจำเป็นต้องสนใจติดตามและพยายามนำองค์กรให้สามารถปรับตัวและเลือกประกอบกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุดกับทรัพยากรขององค์กรที่มีอยู่

จากแนวความคิดของนักทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่า "การจัดการ" คือการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยมีการใช้ทรัพยากรต่างๆ ทั้งวัสดุและบุคลากรเพื่อผลสำเร็จแห่งงานนั้น จากข้อสรุปดังกล่าว อาจสรุปการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมของภาครัฐได้ว่าหมายถึง การดำเนินการโดยองค์กรของภาครัฐตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ หรือการดำเนินการที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรสาธารณะซึ่งเป็นสมบัติของรัฐหรือส่วนรวม ไม่ว่าจะป็นวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ

ในการบริหารองค์กร "การจัดการ" ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้้องค์กรบรรลุผลสำเร็จได้โดยส่วนรวม เพราะแม้ว่าผู้ปฏิบัติงานในจุดต่างๆ จะทำงานในหน้าที่ที่เป็นด้านเทคนิคได้ดีก็ตาม ถ้าไม่ประสานหรือสอดคล้องกับงานที่กระทำกับฝ่ายอื่น ๆ แล้ว หรือบริหารองค์กรไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ภายนอก ก็ย่อมทำให้งานต่างๆ ล้มเหลว ไม่สามารถก่อให้เกิดผลสำเร็จกับกิจการได้ เช่น งานของฝ่ายผลิตแม้จะทำได้ดีจนได้ผลผลิตสูง แต่ถ้าฝ่ายขายหรือฝ่ายงานด้านการตลาดอ่อนแอไม่สามารถแย่งชิงลูกค้าจากคู่แข่งได้ หรือไม่สามารถหาตลาดใหม่ได้ ย่อมทำให้ผลิตภัณฑ์ขายไม่ได้เช่นเดียวกัน หรือแม้ว่าจะผลิตและขายได้ดีแต่ ถ้าการเงิน การบัญชี ขาดการเตรียมการที่ดี หรือปฏิบัติผิดสถานการณ์ก็อาจก่อปัญหาได้มากมาย เป็นต้น

ปัจจัยในการจัดการ เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ผู้บริหารทุกคนต้องสนใจในงานด้านการจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกิจการ ปัจจัยในการจัดการประกอบด้วย

1.คน (Man) คือ ทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ที่จะก่อผลสำเร็จให้กับกิจการได้อย่างมาก ทั้งนี้ในแง่ของปริมาณงานและคุณภาพงาน

2.เครื่องจักร (Machine) คือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่จัดหาและซื้อมาอย่างพิถีพิถัน เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

3.เงินทุน (Money) เป็นปัจจัยสำคัญในการให้การสนับสนุน ในการจัดหา ทรัพยากรเพื่อหล่อเลี้ยงและเอื้ออำนวยให้กิจกรรมขององค์การดำเนินไปโดยไม่ติดขัด ซึ่งเงินทุนนี้มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงราคาต้นทุนของเงินคือ ดอกเบี้ยอีกด้วย

4.วัสดุสิ่งของ (Material) เป็นปัจจัยที่มีปริมาณและมูลค่าสูงไม่ต่างไปจากปัจจัยตัวอื่น ๆ เพราะวัตถุดิบและวัสดุสิ่งของเหล่านี้จะต้องมีการจัดหามาใช้ดำเนินการผลิต

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ความหมายของ "ขยะมูลฝอย" (Solid Waste) มีความหมายกว้างครอบคลุมไปถึงของเสียหรือวัสดุเหลือใช้ที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในการดำเนินชีวิต คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ให้คำจำกัดความของ "ขยะมูลฝอย" หมายถึง เศษของเหลือทิ้งจากขบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์ ขยะอาจมีลักษณะแตกต่างกันไปตามแหล่งที่ก่อให้เกิดขยะ เช่น ขยะจากบ้านเรือนที่พักอาศัยมีลักษณะเป็นเศษอาหาร เศษผ้าและเศษของที่ไม่ใช้แล้ว เป็นต้น

ในปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และกากของเสีย ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นต้น ได้ให้คำจำกัดความของ "มูลฝอย" ไว้ดังนี้^๘

มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษสัตว์ และซากสัตว์รวมตลอดถึงวัสดุอื่น ๆ ซึ่งเก็บกวาดจากถนน ตลาดที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น ๆ

---

^๘ รศ. สุตใจ จำปา และคณะ, "การจัดการและการกำจัดมูลฝอยของประเทศไทย National Solid Waste Management and Disposal " (รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ,2540),หน้า 2-1.

มูลฝอย ยังมีความหมายครอบคลุมถึง เศษของเหลือใช้ที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ถูกทิ้งจากชุมชน ได้แก่ บ้านพักอาศัย ร้านค้า เขตพาณิชย์กรรม อาคารสำนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มธุรกิจบริการต่างๆ และจากเขตเกษตรกรรม

สิ่งปฏิกูล หมายถึง อุจจาระและปัสสาวะ รวมถึงวัสดุอื่นใดซึ่งเป็นสิ่งสกปรกโสโครก และมีกลิ่นเหม็น

ของเสียที่เป็นอันตราย หมายถึง ของเสียหรือสิ่งที่เจือปนด้วยของเสีย ที่มีปริมาณ ความเข้มข้น หรือคุณสมบัติทางด้านกายภาพ เคมีหรืออื่นๆ ที่อาจเป็นสาเหตุให้เกิดการตายหรือ การเจ็บป่วยทั้งที่รักษาได้ และไม่สามารถรักษาได้ ตลอดจนทำให้เกิดมีแนวโน้มจะทำให้เกิด อันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม เมื่อไม่ได้มีการจัดการที่เหมาะสมในการ นำบำบัด เก็บกักหรือกำจัด

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง หลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การทิ้ง การเก็บชั่วคราว การรวบรวม การขนถ่าย การขนส่ง การแปรรูป และการกำจัดขยะ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดทางสุขภาพอนามัย เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรม ความสวยงาม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุด คือการยอมรับของสังคมในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยวิชาการในหลาย ๆ ด้านประกอบกัน ได้แก่ การบริหาร การเงิน กฎหมาย การวางแผนและวิศวกรรม โดยการจัดการที่ได้ต้องพิจารณาความเหมาะสมในทุกแง่มุม เช่น การเมือง ผังเมือง เศรษฐศาสตร์ สาธารณสุข สังคม วิศวกรรม ฯลฯ

ปรีดา แยมเจริญวงศ์ (2531 : 13-14) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยว่า ขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากการดำรงชีวิตของมนุษย์ และนับวันจะมีเพิ่มมากขึ้นทั้งปริมาณและองค์ประกอบ การจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อสภาพแวดล้อมอันมีผลกระทบต่อสุขภาพ และความเป็นอยู่ของมนุษย์เอง ดังนั้น จึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนจะต้องดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยให้ดี กล่าวคือ จะต้องใช้วิธีการกำจัดที่ถูกต้องตามหลักสุขภาพโดยไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อม และได้แบ่งขั้นตอนในการจัดการขยะที่สำคัญไว้ 4 ขั้นตอนได้แก่

1. การเก็บรวบรวม (Storage and Collection) ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การเก็บขยะใส่ภาชนะไปจนถึงการรวบรวมขยะจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำไปใส่ในยานพาหนะเพื่อขนส่งต่อไปยังสถานที่กำจัด หรือทำประโยชน์อื่น

2. การขนส่ง (Transportation) เป็นการนำขยะที่เก็บรวบรวมจากชุมชนขนส่งต่อไปยังสถานที่กำจัดขยะ หรือนำขยะที่เก็บรวบรวมได้ไปรวบรวมที่สถานีขนถ่ายขยะ เพื่อรวบรวมขยะคราวละมาก ๆ และขนส่งไปยังสถานที่กำจัดขยะ หรือนำไปใช้อีกอย่างอื่น

3. การแปรรูป (Processing) เป็นการทำให้ขยะสะดวกต่อการเก็บขนหรือนำไปทำประโยชน์อย่างอื่นหรือการนำไปกำจัด การแปรรูปนี้อาจทำได้โดยการบดอัดเป็นก้อน คัดแยก เอาส่วนที่ยังใช้ประโยชน์ได้ออกไป เป็นต้น

4. การกำจัดหรือการทำลาย (Disposal) เป็นวิธีการกำจัดขยะในขั้นสุดท้าย เพื่อให้ขยะนั้นไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่อสภาพแวดล้อม อันมีผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของมนุษย์

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2539 : 10) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการขยะไว้ดังนี้

1. การจัดการขยะ ณ แหล่งกำเนิด เป็นการจัดการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมขยะ ณ แหล่งกำเนิดตั้งแต่รูปแบบของการทิ้ง การเลือกประเภทและขนาดของภาชนะที่ใช้รองรับขยะ
2. การเก็บรวบรวมขยะ เป็นการรวบรวมขยะจากภาชนะที่รองรับให้รถเก็บขนขยะ
3. การขนถ่ายขยะมูลฝอย ในบางกรณีที่สถานีกำจัดหรือโรงงานแปรรูปขยะอยู่ไกล การที่รถบรรทุกขนถ่ายขยะนำขยะไปยังสถานที่กำจัดหรือโรงแปรรูปโดยตรงจะเสียค่าใช้จ่ายสูง การขนถ่ายจากรถบรรทุกขนาดเล็กหลาย ๆ คันไปรวมกับรถบรรทุกขนาดใหญ่ก่อนจะนำไปยังสถานที่กำจัดหรือโรงงานแปรรูปจะทำให้เสียค่าใช้จ่ายต่ำ
4. การแปรรูปขยะ ขยะที่เก็บขนได้อาจจะถูกนำมาแปรรูป จะเหลือสิ่งตกค้างที่จะต้องนำไปกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งจะใช้วิธีการฝังกลบ นอกจากนั้นมูลฝอยที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการแปรรูปที่จะถูกนำมาฝังกลบเช่นเดียวกัน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ

กรมควบคุมมลพิษ (2536 : 5-10 – 5-11) ได้เสนอแนวทางในการให้เอกชนเข้ามาดำเนินการจัดการขยะในรูปแบบของการจ้างเหมา การให้สัมปทาน หรือในลักษณะของการร่วมทุนระหว่างรัฐกับเอกชน โดยการให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะสามารถครอบคลุมทั้งงาน

เก็บขนและงานกำจัดขยะ ซึ่งมีผลดี คือช่วยลดค่าใช้จ่ายในด้านกำลังคน เงินทุน และค่าดำเนินการของท้องถิ่น อีกทั้งการบริหารงานจะมีความคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2539 : 27) ได้เสนอรูปแบบสำหรับการดำเนินงานบริหารจัดการขยะไว้ 4 วิธีคือ

1. หน่วยงานส่วนท้องถิ่นลงทุนและบริหารกิจการเอง ซึ่งหน่วยงานส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินกิจการโดยลำพัง หรือร่วมกับท้องถิ่นอื่น ๆ รวมกันในรูปแบบของสหการ หรือบริษัทจำกัด

2. หน่วยงานส่วนท้องถิ่นลงทุนและให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานซึ่งอาจเป็นไปในลักษณะ

2.1 การว่าจ้าง (Contract Out) ท้องถิ่นสามารถว่าจ้างเอกชนเข้ามาดำเนินการเก็บขนและกำจัดขยะ โดยจ่ายจ้างเป็นการเหมาหรือจ่ายตามหน่วยงานที่ทำ เช่น คิดค่าจ้างต่อหน่วยน้ำหนัก

2.2 การให้สัมปทาน (Franchise) ท้องถิ่นมอบหมายให้เอกชนมีสัมปทานหรือสิทธิการบริหารหรือดำเนินการเก็บและกำจัดขยะในพื้นที่รับผิดชอบของตนได้ โดยเอกชนสามารถเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชนได้ในอัตราไม่เกินกว่าที่ท้องถิ่นกำหนดให้ และเอกชนจะต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ท้องถิ่นเป็นรายปีหรือรายเดือนแล้วแต่จะตกลงกัน

3. เอกชนลงทุนเองและบริหารกิจการเอง วิธีนี้เอกชนสามารถเรียกเก็บค่าบริการได้แต่จะต้องติดต่อหาผู้ใช้บริการเอง ซึ่งผู้ใช้บริการอาจเป็นประชาชนทั่วไป หรือเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยราชการอื่น ๆ ได้

4. หน่วยงานส่วนท้องถิ่นและเอกชนร่วมลงทุน และบริหารกิจการโดยจัดตั้งบริษัทจำกัด โดยส่วนราชการจะต้องเป็นผู้ถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียน

US. Environmental Agency (อ้างถึง ดวงเนตร เขียวรัมย์ 2541 : 14) ได้เสนอแนะการจัดการขยะไว้ว่า ควรพิจารณาดำเนินการในหลาย ๆ วิธีทางเลือก เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่จำเป็นที่องค์กรของรัฐจะผูกขาดแต่เพียงผู้เดียว อาจเลือกองค์กรหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับไปดำเนินการ ซึ่งอาจจะเป็นทั้งหมดหรือบางขั้นตอนแล้วแต่ความเหมาะสม หน่วยงานที่สามารถคัดเลือกดำเนินการได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรเอกชนที่ดำเนินกิจการหาผลกำไร องค์กร สมาคมหรือการดำเนินงานร่วมกับท้องถิ่นอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

ดารารัตน์ อานันท์ชนะสุวงศ์ (2539 : 1-5) ได้เสนอแนวทางในการลงทุนของเอกชน เพื่อดำเนินงานจัดการขยะให้กับรัฐ ดังนี้

1. การลงทุนโดยให้เอกชนเข้ามาจัดการ โดยท้องถิ่นเป็นเจ้าของกิจการแต่ให้เอกชนเข้ามาบริหารจัดการ อาจจะเป็นในลักษณะของการทำสัญญาจ้างจัดการ การให้เช่าดำเนินการ การให้สัมปทาน และการจ้างเหมา

2. การลงทุนโดยมีเอกชนมีส่วนเป็นเจ้าของ รัฐหรือท้องถิ่นได้โอนความเป็นเจ้าของทรัพย์สินให้แก่เอกชน ในรูปของการขายหุ้น หรือขายทรัพย์สินบางส่วนหรือทั้งหมดให้กับเอกชนก็ได้

3. การเปิดแข่งขันเสรี ท้องถิ่นจะเปิดให้เอกชนเข้าแข่งขันในการให้บริการขนส่งขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่หรือการฝังกลบ โดยในลักษณะเช่นนี้ครัวเรือนและสถานประกอบการแต่ละแห่งจะทำสัญญากับเอกชนเองในการให้บริการไม่มีอำนาจผูกขาดในท้องที่ เอกชนที่แห่งก็ได้สามารถเข้ามาแข่งขันประกอบการในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งท้องถิ่นเองจะมีบทบาทในด้านการออกใบอนุญาต ให้แก่เอกชนที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกาให้บริการ

ยุพิน ประจวบเหมาะ (2534 : บทสรุป) ทำการศึกษาเรื่อง การลงทุนในธุรกิจ กำจัดขยะของภาคเอกชน : การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ เพื่อพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า การลงทุนของเอกชนในธุรกิจกำจัดขยะ โดยการสร้างโรงงานเตาเผาขยะ เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้านั้นไม่คุ้มทุน ดังนั้นความเป็นไปได้ของโครงการจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเอกชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลในเรื่องผลตอบแทนที่เพียงพอ

สุดใจ จำปา (2540 : 5-7) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการและกำจัดมูลฝอยของประเทศไทย พบว่า การกำจัดขยะที่ดำเนินการโดยองค์การของรัฐเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดความคล่องตัวและความพร้อมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนี้

- การให้สัมปทาน การเสนอการกำจัดขยะโดยเอกชน ควรครอบคลุมตั้งแต่การเก็บขนจนถึงการกำจัด รัฐบาลควรสนับสนุนในการดำเนินการของเอกชน

- การกำจัดรวม มีการดำเนินการจากหลายหน่วยงานในขณะนี้ และไม่มี การเชื่อมโยงกันในการทำงานและขาดเอกภาพ เป็นผลให้มีความซ้ำซ้อน และมักประสบปัญหาเรื่อง การจัดการและจัดสรรงบประมาณ

- มีหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อกำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน
- เป็นหน่วยงานที่ประกอบไปด้วยบุคคลความรู้จากหลายสาขาแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการดำเนินงานจะสำเร็จได้นั้น รัฐบาลต้องเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน

จังหวัดชลบุรี โดยบริษัท แอสตีคอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด และบริษัท ที เอส คอนซัลแตนท์ จำกัด (2538: 5-1,-5-56) ที่ปรึกษาในโครงการจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดลำดับความสำคัญการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี สรุปว่า กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยสำหรับชุมชนชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้วิเคราะห์วิธีการขนส่งขยะมูลฝอย การกำจัด การลงทุน จำนวนและความเหมาะสมของสถานที่ตั้งศูนย์กำจัด และระบบการบริหารจัดการสำหรับการกำจัดขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

การศึกษาพบว่า จากประมาณการงบประมาณเบื้องต้นที่จะใช้ในการลงทุนระบบกำจัดขยะมูลฝอย ของเทศบาล สุขาภิบาลและเมือง เพื่อมีระบบกำจัดขยะมูลฝอยเป็นของตนเองนั้นมีค่าลงทุนสูงมาก ซึ่งเทศบาล สุขาภิบาลและเมือง มีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ อุปกรณ์บุคลากร และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ดังนั้นแนวทางการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยร่วมกันระหว่างเทศบาล สุขาภิบาลและเมือง จึงมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้สูง